

Fritidspædagogikkens væsen og legens betydning

Uddrag af Mål og indholdsbeskrivelse for SFO i Skanderborg Kommune

Fritidspædagogikkens væsen:

Fritidspædagogikken er mere end 100 år gammel og startede som en socialpædagogisk kompenserende foranstaltning i forhold til børn fra socialt svage miljøer. Udviklingen har siden gjort, at skolebørn fra alle miljøer opholder sig en stor del af deres fritid i SFO. Fritidspædagogikken har som følge heraf udviklet sig fra at være en socialpædagogisk foranstaltning for de få til at være en almen foranstaltning for de mange – i et særligt felt mellem skole og hjem. Det er således fritidspædagogikkens opgave, udover almen dannelse, at udvikle nuværende og fremtidige tilværelseskompetencer i et samspil med skolen og forældrene. Ikke alle de kompetencer barnet skal bruge, kan udvikles alene i undervisningens virksomhed.

Derfor skal SFO'ens arbejde ses ind som et komplementerende og supplerende arbejde. Skolen og dermed også SFO'en skal medvirke til barnets almene dannelse, fremme barnets personlige alsidige udvikling, og evne til at indgå i livslang læring og kompetenceudvikling. Det skal være et sted, der skal udvikle erkendelse, nysgerrighed, fantasi, erfaringer, evne til og mulighed for fordybelse og lyst til at lære. Derudover er SFO et sted, hvor man møder vennerne, oplever at være en del af et konstruktivt fællesskab, har det sjovt, har meningsfulde udviklende aktiviteter og mulighed for at arbejde med selvinitierede aktiviteter med kompetent respons.

Det, der karakteriserer fritidspædagogikken, er

- at børn mødes på tværs af alder
- at der arbejdes med barnet i fællesskabet
- en børneperspektiveret pædagogisk praksis
- at der stræbes efter at give børn en meningsfuld fritid, hvor deres ressourcer og kompetencer kan komme naturligt til udtryk
- at der er rum og frihed til børns leg og udfoldelse
- at den udgør en forebyggende indsats mod social marginalisering
- et ønske om at være en kompenserende foranstaltning for socialt udsatte børn
- at den udspiller sig på en særlig arena mellem skolens undervisning og hjemmet

Fritidspædagogikkens overordnede opgave er, at bidrage til barnets

- udvikling af nutidig og fremtidige tilværelseskompetencer
- udvikling af nye visioner og interesser, og lære at fordybe sig i disse og mulighederne i udvikling af dem
- evne til at opbygge, bruge og videreudvikle sin kunnen og viden i et anerkendende miljø
- forståelse for fællesskabets betydning og værdi
- udvikling af øget opmærksomhed og tolerance for hinanden som personer
- Udvikling af en god og realistisk selvopfattelse med selvfølelse såvel som selvtillid
- udvikling af selvbevidsthed som indebærer en øget erkendelse af sig selv og sin egen placering i tid og rum
- SFO'en har medansvar for det enkelte barns dannelse og kompetenceudvikling

En stor del af fritidspædagogikken, som bygger på demokratiske værdier, er at arbejde med fællesskabet, grupper og forskellige gruppeoplevelser, samt lære børnene at bruge oplevelserne konstruktivt i deres aktiviteter, så de bliver til erfaringer. At kunne indgå i en gruppe styrker børns sociale og kommunikative kompetencer, deres kønsidentitet og giver børn mulighed for at lære af andre børn. Ligeledes skal fritidspædagogikken indføre barnet i den danske kultur. Når børn mødes i SFO lever børnekulturen og denne er derfor en vigtig del af fritidspædagogikken. Arbejdet med børnekultur i SFO'en handler bl.a. om at gribe og tage udgangspunkt i, hvad der rører sig i tiden m.h.t. børnenes interesse og kunnen, at perspektivere den aktuelle børnekulturs muligheder for barnet og sammen med barnet at forholde sig til denne.

I de pædagogiske relationer er det således vigtigt at være opmærksom på pædagogens rolle og ansvar som opdrager, med- og modspiller, støtte, vejleder, udfordrer, igangsætter og inspirator i barnets dannelse og kompetenceudvikling.

Barnet skal i SFO'en også føle, at det kan mestre sin hverdag. Mestring handler om, at barnet føler en form for kontrol og overskuelighed over situationer, så barnet ikke oplever sin hverdag som fragmenteret, og sig selv som fremmedgjort. I et mestrings perspektiv skal barnet således i sin hverdag se en form for sammenhæng. Der stilles således krav til at barnet oplever:

- Forståelighed: Udvikles gennem tilbagevendende forudsigelige begivenheder som styrker barnets tro på kontinuitet
- Meningsfuldhed: Hvor barnet føler sig inddraget hørt og set, og oplever en social værdsættelse med det som barnet bidrager med
- Håndterbarhed: Hvor barnets selvinitierede handlinger mødes med anerkendelse. Hvor barnet inddrages i beslutninger, og oplever egne valg og opstillede mål, gennem konkrete handlinger bliver anerkendt

Legens særlige betydning

Legen som en spontan og frivillig aktivitet er en særlig vigtig del af barnets udvikling og dermed en vigtig del af fritidspædagogikken. Leg har værdi i sig selv og er et mål i sig selv, men er ikke alene målet for SFO. Legen kan i princippet anskues ud fra to hovedprincipper. Begge principper skal indgå i et gensidigt samspil i virksomheden for SFO.

Det ene princip drejer sig om leg, der sættes i gang ud fra en didaktisk tilgang til, hvilket mål der er med en bestemt leg. Pædagogerne planlægger og igangsætter legen, mens børnene har medbestemmelse og medindflydelse inden for nogle på forhånd givne bestemte rammer. Legen kan have et læringsmæssigt eller et socialiserende sigte - eller en blanding heraf. I forhold til børn med særlige behov giver legen en særlig pædagogisk mulighed for at imødekomme disse børns særlige behov.

Det andet princip drejer sig om at give plads for børnenes egne spontane og selvinitierede aktiviteter. Børnene har her mulighed for at afsøge, udfordre og bearbejde vanskeligheder, udvikle visioner, se sine færdigheder ind i dem, samt udvikle evnen til at indgå i sociale sammenhænge. Børnene skal her lære at sætte rammerne, bygge deres vision op, lave reglerne, udfylde og besætte rollerne, udvikle deres egen rolle, løse konflikter og udvikle legen i et dynamisk socialt samspil.

Pædagogens rolle i forhold til legen er – som også i relationen – en blanding af inspirator, modspiller, udfordrer, vejleder og opdrager. Pædagogen medvirker således til videreudvikling af børnenes legekompetencer, herunder evnerne til at give sig hen til fantasiverdenen, hvor læringen ligger i fantasiens muligheder i forhold til virkelighedens krav. For at færdigheder fra igangsatte aktiviteter (fra såvel undervisning som SFO) skal blive til kompetencer, skal der være mulighed for at de færdigheder, barnet lærer, bliver brugt og udbygget i selvinitierede aktiviteter, som barnet finder mening i. På den måde kan barnet udvikle evnen til at bruge, udvikle, viderebygge, skabe ny viden, formidle, forandre sine færdigheder og bruge dem i forskellige situationer. Der stilles således også krav om at barnet færdes i et alsidigt miljø, der løbende er inspirerende, udfordrende, med kompetent respons. Der skal være forskellige muligheder, så barnet kan udvikle og arbejde med sine specielle færdigheder og ressourcer i et socialt samspil. På den måde stilles der krav til barnets mulighed for fordybelse og selvstændig udvidelse af sin horisont i et kompetent samspil.